

A ROMARÍA ETNOGRÁFICA RAIGAME en Vilanova dos Infantes e a Coral De Ruada

Emilio Rodríguez Portabales

Os inicios

A primeira participación da CORAL DE RUADA na *Romaría Etnográfica Raigame* de Vilanova dos Infantes tivo lugar no ano 2004, cando se estaba a celebrar a súa III edición, e non comezou con bo pé por distintas circunstancias que se deron aquel día, como veremos deseguida.

A organización programou a nosa participación a partir das cinco e media da tarde na Praza Rúa do Castelo. Aquel día de maio presentouse soleado e moi caloroso. Como en Vilanova non hai posibilidade de cambiarse de roupa, tivemos que ir vestidos co traxe da CORAL xa no autobús, que saíu de Ourense arredor das catro da tarde. O vestiario estipulado para aquel día (primeiro erro, seguramente) era o que nós chamamos traxe de gala que, sobre todo no caso das mulleres, resulta pouco apropiado para os días de altas temperaturas. Como consecuencia, tivemos que prescindir dalgunhas prendas e deixalas no autobús. Ao chegar ao lugar asignado, colo-

A CORAL DE RUADA na Praza da Rúa do Castelo de Vilanova das Infantes, na III Romaría Etnográfica Raigame, en 2004. [Arquivo CDR].

cámonos –como se pode ver na fotografía 1– no único recuncho da praza onde non daba o sol.

O director –daquela Juan José Rumbao Requejo– tiña programadas para a ocasión pezas populares alternadas con pezas polifónicas galegas do noso repertorio. Comezamos cunhas foliadas e fóronse xuntando algunhas

persoas, que aproveitaban os escasos lugares de sombra para seguir a nosa intervención, pero outra xente que, pola súa actitude, víase que bebera abundantemente durante o xantar, non so non escoitaba a nosa interpretación senón que falaba e mesmo berraba sen ningún tipo de consideración a pesar dos chamamentos ao silencio de parte dos que pretendían escoitar.

A CORAL DE RUADA ao pé do Castelo de Vilanova das Infantes, na IV Romaría Etnográfica Raigame, en 2005. [Arquivo CDR].

A CORAL DE RUADA cantando a Misa na VII Romaría Etnográfica Raigame, en 2008. [Arquivo CDR].

Ante esta situación, o director optou por eliminar a parte polifónica e interpretar unicamente as cantigas populares, con acompañamento instrumental, e rematar canto antes.

A pesar destes contratemplos, decidimos non facer ningún tipo de

comentario á organización dando por suposto que se trataba dun cúmulo de circunstancias adversas que non tiñan por que repetirse en anos sucesivos.

Na edición seguinte, IV Romaría, asignósenos o mesmo lugar e case

a mesma hora (seis da tarde). Nesta ocasión, a elección do traxe de gala foi un acerto, porque a meteoroloxía non axudaba moito.

Chegamos ao lugar asignado e a praza estaba ategada de xente, cun ambiente de moitas copas e moita troula. Apenas había por onde andar, polo que tivemos que chamar ao amigo Antón Piñeiro que deseguida se achegou onda nós e, vendo o panorama, recomendounos que nos desprazásemos ata o Castelo, onde ofrecemos a nosa actuación ante un numeroso grupo de persoas que se foi congregando pouco a pouco, como se pode ver na fotografía 2.

Nova etapa: Igrexa de Vilanova

Despois da experiencia destes, para nós, dous primeiros anos de participación na *Romaría Etnográfica Raigame* a directiva acordou falar coa organización para darlle un novo enfoque á participación da CORAL DE RUADA. Afortunadamente, na organización da *Romaría* hai grandes amigos de DE RUADA: os irmáns Fernández Senra, Mariló e Xulio e o xa citado Antón Piñeiro, polo que se chegou de seguida a unha solución que satisfizo a todos. No sucesivo, a CORAL DE RUADA cantaría unha Misa na Igrexa Parroquial e, ao remate da mesma, na propia Igrexa, ofrecería un breve concerto aos asistentes. Quedaba unicamente falar co párroco, D. Adolfo, pero dábbase por feita a súa autorización e colaboración.

E así foi, a partir da V *Romaría* a CORAL DE RUADA foi a encargada de cantar a Misa na Igrexa Parroquial,

á unha do mediodía, e ofrecer un pequeno concerto ao remate da mesma. Na fotografía 3 pódese ver a participación de DE RUADA na Misa da VII edición da *Romaría*, no ano 2008.

Alalá de Vilanova

O alalá de Vilanova é unha fermosa e delicada cantiga do repertorio da CORAL DE RUADA. Parece ser que, inicialmente, soamente contaba con dúas estrofas de orixe popular (I e II). A segunda, por certo, é a lenda coa que inicia Manuel Curros Enríquez o seu poema *A Virxe do Cristal* (1887). Segundo os máis veteranos, como a cantiga se facía curta, o noso ex-director Manuel de Dios compuxo a terceira (III). A versión coas tres letras pódese escoitar na gravación contida no disco (EP) QE 7554 de Columbia.

I

*Miña Virxe do Cristal,
miña Virxe cristalina,
tanto relumbras de noite
como relumbras de día.*

II

*Rapazas de Vilanova
ben vos podeades gabar
que non hai Virxe no mundo
como a Virxe do Cristal.*

III

*A Señora do Cristal
ten o vestido vermello;
éntralle o sol pola porta,
relumbra como un espello.*

A CORAL DE RUADA cantando o Alalá de Vilanova, con acompañamento de zanfona, na VIII Romaría Etnográfica Raigame, en 2009. [Arquivo CDR].

Polo que fai á música, parece que tamén é de orixe popular, pero – tamén segundo os máis veteranos– a versión que nós cantamos ten unha sinxela harmonización do Mestre Vide. O feito de que no disco se indique que, tanto as letras como a música, son populares parece que ten que ver cunha artimaña á que se recorría con certa frecuencia para evitar dereitos de autor.

O alalá (ver ilustración páx. 54) levaba unha introdución de gaitas e percusión que se repetía entre cada estrofa e ao remate.

Cando iniciamos a nova etapa en Vilanova, coa Misa cantada na Igrexa Parroquial, o entón director, Juan José Rumbao, decidiu, con moito acerto, introducir o Alalá de Vilanova nos cantos da Misa. Pero ademais, acordou –aproveitando que a CORAL DE RUADA acababa de recibir (2005) unha zanfona construída por Manuel Brañas, do Obradoiro de Instrumentos Musicais

da Deputación de Ourense, e que quen isto escribe acababa de realizar un curso dese instrumento co zanfona Guillermo Dacal– que o alalá de Vilanova levase acompañamento de zanfona. Para iso compuxo unha pequena introdución, que se repite entre cada estrofa e ao remate. Dende entón, o alalá de Vilanova, con acompañamento de zanfona, é unha das pezas fixas da CORAL DE RUADA na *Romaría Etnográfica Raigame* (ver fotografía 4).

D. Adolfo Enríquez Méndez

Eu non trataba a D. Adolfo, aínda que o coñecía dos seus tempos de coadxutor en Santa Eufemia de Ourense, onde destacaba pola súa bondade e tamén pola súa fermosa voz e o gusto con que cantaba. O pouco trato que tiveron con el, en Vilanova, confirmoume que estaba ante un home bo e xeneroso con tódalas persoas que nos achegabamos a el. Axudábanos moito que,

A CORAL DE RUADA ofrecendo un pequeno concerto despois da Misa, na X Romaría Etnográfica Raigame, en 2011. [Arquivo CDR].

A CORAL DE RUADA interpretando o Alalá de Vilanova, na Homenaxe a D. Adolfo Enríquez, en 2015. [Arquivo CDR].

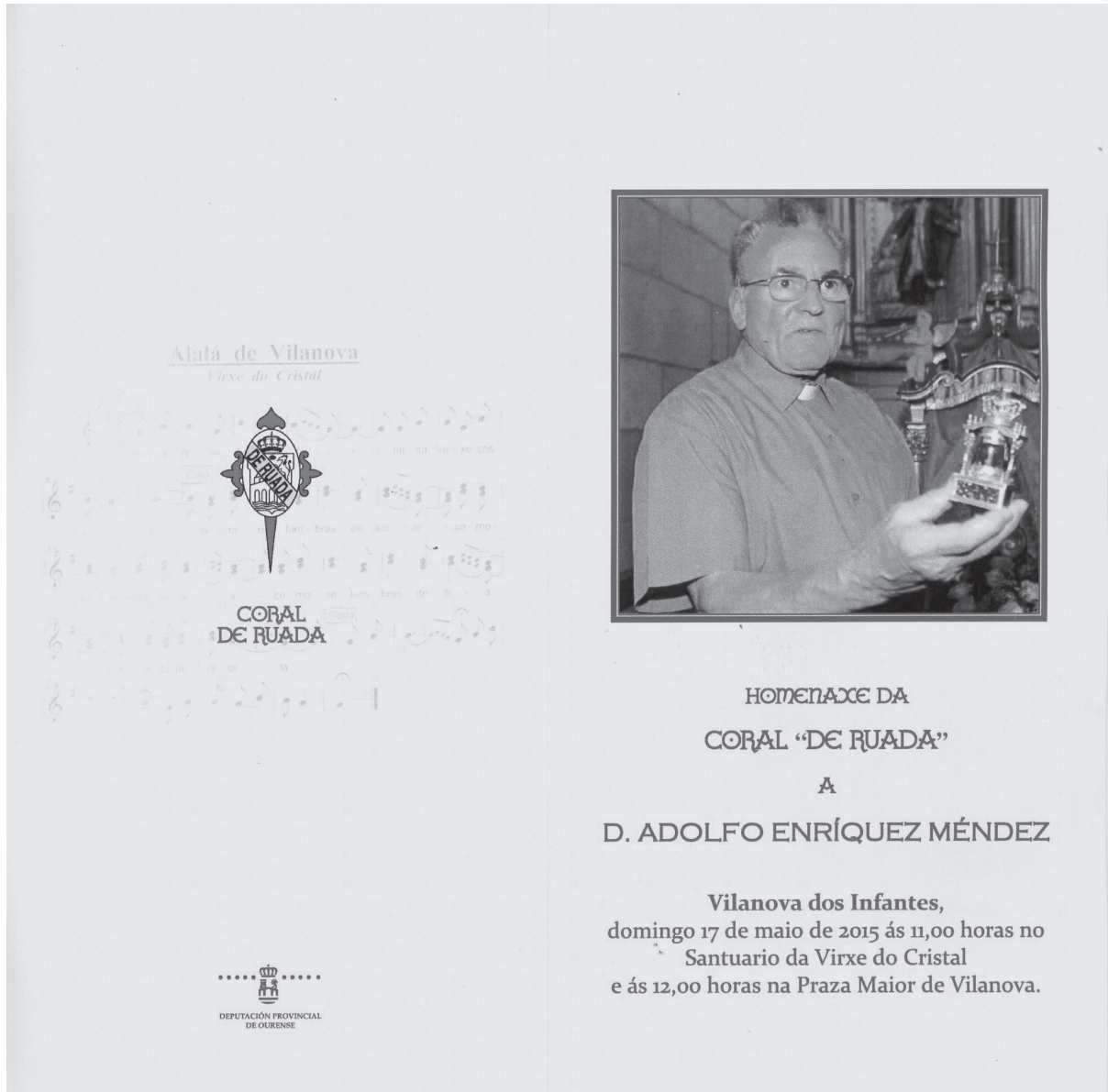
tanto o director Juan José Rumbao Requejo como o tenor e actual subdirector Álvaro Iglesias Montes, fosen compañeiros de Seminario de D. Adolfo. Tamén que o actual director, Xoán Antón Vázquez Casas, fose alumno do Seminario. Polo tanto,

a CORAL DE RUADA sempre foi moi ben recibida na Igrexa de Vilanova e nunca tivo atrancos para desenvolver a súa actividade, o que lle agradecemos sempre moito, porque non tódolos párrocos teñen a mesma sensibilidade.

Todos seguimos con moito interese as súas homilías, moitas veces improvisadas, pola súa sinxeleza e polas sinceras mostras de amor ao noso pobo, aos nosos costumes, á nosa lingua, en definitiva, aos nosos sinais de identidade, que contiñan.

Hai uns días, un grande amigo da CORAL DE RUADA, que non falla nunca á cita de Vilanova, D. Xosé Eduardo Portas Feijóo –lisboeta con ascendencia en Celanova– e a súa dona D^a. María Eduarda Pavía de Magalhães Feijóo, comentábanme durante o xantar na Romaría dos Amigos da CORAL DE RUADA en Oseira que D. Enrique, a quen trataban dende hai anos, sempre remataba a Misa anunciando, despois da beizón, que habería un pequeno concerto da CORAL DE RUADA e pedíndolle á xente que quedase para escoitala, pois “é un luxo para Vilanova”. Naturalmente, el tamén quedaba a escoitarnos, como se pode ver na fotografía 5, e sempre nos felicitaba despois da actuación.

Podo contar, como anécdota, que, nalguna ocasión, chegaba de dicir a Misa no Santuario da Virxe do Cristal e, ao vernos mostraba grande sorpresa porque, segundo dicía, a el ninguén da organización o avisara de que íamos ter a Misa. Non sei se era así ou se se trataba dun despiste de D. Adolfo, pero o certo é que, a continuación dicía a Misa sen ningún tipo de enfado nin problema. Unha das últimas veces, penso que en 2013, mentres nos situabamos na Igrexa achegouse a nós e metendo a man nun peto da chaqueta, sacou un pequeno estoxo dicíndonos ¿queredes ver a Virxe do Cristal? e, ante o asentimento xeral, sacou a diminuta imaxe do estoxo e fóinola ensinando a todos. Díxonos que viña do Santuario e que sempre a traía consigo por se acaso...

HOMENAXE DA
CORAL "DE RUADA"

A

D. ADOLFO ENRÍQUEZ MÉNDEZ

Vilanova dos Infantes,
domingo 17 de maio de 2015 ás 11,00 horas no
Santuário da Virxe do Cristal
e ás 12,00 horas na Praza Maior de Vilanova.

Díptico agasallado pola CORAL DE RUADA, durante a homenaxe a D. Adolfo. [Arquivo CDR].

A homenaxe a D. Adolfo

Cando a organización da *Romaría Etnográfica Raigame* acordou, despois do vil asasinato de D. Adolfo, dedicar a *Romaría* 2015 a honrar a súa memoria, a nós pareceunos unha excelente idea e puxémonos á súa disposición.

Pedíusenos que participásemos nun acto cívico na Praza de Vilanova coas nosas cantigas e así o fixemos (fotografía 6). Naturalmente, a can-

ción estrela foi o Alalá de Vilanova con acompañamento de zanfona. Nesta ocasión, engadímoslle unha cuarta estrofa composta unicamente para esta ocasión polo compañeiro da CORAL, Xaquín Vales Rodríguez.

IV

*O abade Adolfo Enríquez
ben te quixo protexer,
ofrendouche a súa vida
como exemplo de honradez.*

Ademais das cantigas, a CORAL DE RUADA quixo homenaxear ao seu amigo D. Adolfo publicando un díptico, coas letras do Alalá de Vilanova, con que agasallou aos presentes no acto.